

Azərbaycan bütün dünyada tolerantlıq, multikulturalizm, milli mədəni irsə hörmət nümunəsidir

Yaqut Ağaşahqızı

Tolerantlıq və dözümlülük ənənələri ilə zəngin olan ölkə və regionlara təcrübəsi ilə nümunə olan Azərbaycan müxtəlif sivilizasiyaların və mədəniyyətlərin qovuşduğu məkan olaraq, bir çox millətlərin və dini konfessiyaların dinc yanaşı yaşamasının unikal nümunəsidir. Belə ki, Azərbaycan dövləti bütün etnik azlıqların mədəni-mənəvi dəyərlərinin qorunub saxlanılmasına, dil və mədəniyyətinin inkişafına, demokratik, hüquqi prinsiplərə əsaslanan birgəyaşayışa, yüksək dözümlülük mühitinin, multikultural dəyərlərin təşviqinə xüsusi əhəmiyyət verir. Heç təsadüfi deyildir ki, 2016-cı ildə ölkəmizdə səfərdə olmuş Roma Papası Fransisk Azərbaycanı əsl tolerantlıq nümunəsi adlandırmışdır.

Multikulturalizm Azərbaycan xalqının həyat tərzidir. Ölkəmiz dünyaya dözümlülük və birgəyaşayış nümunəsini təqdim edir. 2008-ci ildən başlayaraq Azərbaycan tərəfindən keçirilən “Bakı prosesi” müsəlman dünyası və Avropa arasında dialoq və əməkdaşlığın möhkəmləndirilməsi məqsədini daşıyır, həmçinin BMT tərəfindən dəstəklənir. İki ildən bir Azərbaycanda keçirilən Ümumdünya Mədəniyyətlərərası Dialoq Forumu BMT Baş Assambleyasının qətnamələri ilə “mədəniyyətlərərası dialoqun təşviqi üçün əsas global platforma” kimi tanınmışdır. Dünyanın müxtəlif ölkələrini, dinlərini təmsil edən 200-dən çox nümayəndənin iştirak etdiyi “Qloballaşma, din, ənənəvi dəyərlər” mövzusunda tədbir 2010-cu ilin aprelində məhz Bakı şəhərində keçirilmişdir. Bunu Azərbaycanın beynəlxalq aləmdə tanınması, tolerantlıq mühitinin genişlənməsi və inkişafı ilə əlaqələndirmək olar. 2011-ci ildən başlayaraq, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin şəxsi təşəbbüsü ilə hər iki ildən bir Bakıda Ümumdünya Mədəniyyətlərərası Dialoq Forumu keçirilir. Bu Forumlar UNESCO, BMT-nin Sivilizasiyalar Alyansı, Avropa Şurası, Avropa Şurasının Şimal-Cənub Mərkəzi, İSESCO, BMT-nin Dünya Turizm Təşkilatının tərəfdaşlığı ilə reallaşdırılır. Respublikamızda dini dözümlülüyün, dini müxtəlifliyin, milli və dini tolerantlığın, multikulturalizmin, milli-mənəvi dəyərlərin inkişafında və təbliğ edilməsində Heydər Əliyev Fondunun əvəzolunmaz xidmətləri vardır. 2014-cü il sentyabrın 26-da BMT Baş Məclisinin 69-cu sessiyasında Sivilizasiyalar Alyansının VII Qlobal Forumunun 2016-cı ildə Bakıda keçirilməsi barədə qərar qəbul edilmişdir. 2016-cı il aprel 25-27-də Bakıda Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Sivilizasiyalar Alyansının 7-ci Qlobal Forumu keçirilmişdir. Forumda dünyanın 140-dan çox ölkəsindən nümayəndə heyətləri, çoxsaylı beynəlxalq təşkilatların, dini konfessiyaların, QHT-lərin nümayəndələri iştirak etmişlər. BMT-nin Sivilizasiyalar Alyansının 7-ci Qlobal Forumunun Azərbaycanda keçirilməsi ölkədə multikultural və tolerant mühitin olmasının göstəricisidir. Bundan əlavə, Azərbaycan 2015-ci ildə ilk Avropa Oyunlarına və 2017-ci ildə IV İslam Həmrəyliyi Oyunlarına evsahibliyi etmişdir. Həmin idman yarışları da mədəniyyətlərərası dialoqa mühüm töhfə olmuşdur. Azərbaycan BMT, ATƏT, Avropa Şurası, İslam Konfransı Təşkilatı kimi mötəbər təşkilatların tamhüquqlü üzvüdür. Azərbaycan Avropa İttifaqının həyata keçirdiyi “Şərq tərəfdaşlığı” layihəsi çərçivəsində Avropaya inteqrasiya prosesini uğurla davam etdirir.

Planeti bürüyən pandemiya ilə mübarizə müstəvisində Azərbaycan dünyanın 30-dan çox ölkəsinə humanitar və maddi yardım göstərmişdir. Ermənistan nəinki bu tipli humanitar aksiyada iştirak etmir, əksinə hətta Ermənistanda koronavirusla bağlı vəziyyətin çox acınacaqlı olmasına baxmayaraq, Azərbaycan tərəfindən irəli sürülmüş və BMT Baş Assambleyasının COVID-19 ilə mübarizəyə həsr olunmuş Xüsusi Sessiyasının keçirilməsi təşəbbüsünə qarşı çıxış edən yeganə dövlət Ermənistan olmuşdur.

Vətən müharibəsində də istər döyüş meydanında, istər ideoloji mübarizədə, istərsə də haqq səsimizin beynəlxalq səviyyədə eşidilməsində dini konfessiyalar müstəsna xidmətlər göstərdilər. Dövlətin uzun illər dini icmalarla multikulturalizm və tolerantlıq prinsipləri əsasında həyata keçirdiyi düşünülmüş siyasət nəticəsində bu gün ölkəmizdə dini həmrəylik ən yüksək səviyyədə təzahür edir. Bu işdə qeyri-islam dini icmaları da böyük səy göstərdilər. Onlar tərəfindən cəbhədə Vətən torpaqlarını işğaldan azad edən qəhrəman əsgərlərə humanitar yardımlar göndərildi. İşğal faktına etiraz məqsədilə qeyri-islam dini icmaları tərəfindən müxtəlif səpkili, xarici dillərdə sənədli filmlər, videoçarxlar, məlumat xarakterli materiallar hazırlanaraq yerli və dünya ictimaiyyətinə, o cümlədən, beynəlxalq siyasi dairələrə, təşkilatlara dini mərkəzlərə təqdim edildi.

Xatırladaq ki, Azərbaycanın sülh adası imicindən fərqli olaraq terrorçu dövlət mahiyyəti ilə Ermənistan beynəlxalq sülhü, təhlükəsizliyi zaman-zaman təhdid etməkdədir. Ermənistan bəşər tarixinə bu günə qədər nifaq, terror, problemdən başqa heç nə verməmişdir. Bu gün Dağlıq Qarabağ və ətraf rayonlarda 100-dən çox qədim alban dini abidəsi var. Ermənilər tərəfindən 30 il ərzində “erməniləşdirmə” əməliyyatı aparılan həmin kilsə və monastırlar indi həyasızcasına “qədim erməni abidələri” kimi təqdim edilir. Beləliklə, düşmən ona məxsus olmayan tarixi abidələrə sahiblik iddiasını bütün dünyaya bəyan etməklə bərabər, həm də o məbədlərin guya dağıdılmasını bildirir. Halbuki xalqımız nəinki alban abidələrinə, eləcə də xristian dini komplekslərinə daim hörmətlə yanaşır. Hazırda Bakının mərkəzində fəaliyyət göstərən erməni kilsəsinə daim diqqət göstərilir.

Amma bədnam ermənilər Ağdam, Qubadlı, Zəngilan və Şuşadakı məscidlərdə donuz saxlayıb. İşğaldan azad olunan ərazilərdə yerləşən abidələrin bir çoxu, o cümlədən Qubadlı rayonunun Məmər kəndindəki XVIII əsrə aid məscid də hazırda acınacaqlı vəziyyətdədir. Bu hal Ermənistan Respublikasının digər dinlərə münasibətini və həqiqi simasını əks etdirir. Erməni barbarlarının dağıtdığı dini abidələrimizin hazırkı vəziyyəti özünü “qədim xalq”, “mədəni millət” sayan ermənilərin iç üzünü göstərir.

Ermənistanın məğlub durumuna, onların azərbaycanlılara qarşı törətdiyi insanlıq əleyhinə cinayətlərə rəğmən dövlətimiz dünyəvi dəyərlərə, multikultural həyat tərzinə sadıq qalaraq müharibə bitəndən, Azərbaycanın suverenliyi və ərazi bütövlüyü təmin olunandan sonra yenə də ermənilərin bizimlə birlikdə yaşamasına tolerant münasibət sərgiləyir. Buna baxmayaraq, Ermənistan məğlub durumda olmalarına, Azərbaycana qarşı cinayətlər törətmələrinə rəğmən Azərbaycanın ayrılmaz tərkib hissəsi olan Dağlıq Qarabağda monomillli qondarma bir qurum yaratmaqda israrlıdır. Ancaq onların bu arzuları gözlərində qalacaqdır.

Dövlət başçısı İlham Əliyev noyabrın 23-də Ağdama tarixi səfəri zamanı Ağdam məscidinin qarşısında çıxışında bununla bağlı birmənalı və qətiyyətli mövqeyini bildirmişdir: “Bu gün, müharibə başa çatandan sonra artıq Qərb dairələrindən bəzi Qərb liderləri məsələ qaldırırlar ki, bəs, Azərbaycanın nəzarətinə keçən azad edilmiş torpaqlarda xristian məbədləri necə olacaq? Həm mənimlə söhbət zamanı, həm rəsmi bəyanatlarda narahatlıq ifadə edirlər. Heç kim narahat olmasın, xüsusilə Qərb dövlətlərinin liderləri, hansılar ki, islamofob hissləri alovlandırırlar. Hansılar ki, İslam müqəddəslərinin təhqirlərinə göz yumurlar və hətta onları təhqir edənlərə bəraət qazandırırırlar. Onların haqqı yoxdur bu barədə danışmağa, bu, birincisi. İkincisi, bizim ərazimizdə olan bütün məbədlər tarixi sərvətimizdir. Kim bizə irad tuta bilər? Məscidləri bağlayan? Yaxud da ki, müsəlman məscidlərinə öldürülmüş donuzların başlarını atan bizə dərs deyəcək, narahatlıq ifadə edəcək? Bizə heç bir narahatlıq ifadə etmək lazım deyil. Bizim bütün tarixi abidələrimiz dövlət tərəfindən qorunur. Amma gəlib xristian məbədlərinə baş çəkmək istəsə, buraya gəlsin. Gəlsin və desin vəhşi erməni neyləyib burada. Bir də ki, bir neçə il bundan əvvəl Minsk qrupunun həmsədr ölkələrinin səfirləri bu məsciddə, burada olublar. Onlar iki dəfə faktaraşdırıcı missiyalar keçiriblər və mənə deyiblər ki, Ağdam məscidində olublar. Niyə məsələ qaldırmayıblar? Niyə bu, bəzi Qərb liderlərində narahatlıq yaratmayıb?”